kind naar
gezonder gewicht

Verkenning aanbod sociaal domein

JOGG in gesprek met gemeenten over invulling 5 categorieën GALA

Een onderdeel van JOGG gezonde jeugd gezonde toekomst

Achtergrond

- Op verzoek van Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat JOGG NL met gemeenten in gesprek over de organisatie van het aanbod binnen het sociaal domein voor kinderen met overgewicht en obesitas. De opgehaalde input is samengebracht in dit overzicht, ter inspiratie en oriëntatie, niet als vaststaand kader. De informatie is beschrijvend en bevat geen oordeel over de kwaliteit of effectiviteit van het aanbod. De inzichten weerspiegelen de input van gemeenten, niet de opvatting van JOGG over wat nodig is.

- In het GALA is vastgelegd dat binnen het sociaal domein aanbod aanwezig moet zijn in vijf categorieën (zie handreiking pagina 11):
  - Opvoedondersteuning
  - Schuldhulpverlening
  - Sport- en beweegaanbod
  - Activiteiten op het gebied van gezonde voeding
  - Activiteiten op sociaal-emotionele ontwikkeling

- De vraag is: met welke concrete interventies wordt op dit moment het aanbod binnen de vijf categorieën uit het GALA ingericht in het sociaal domein?

Methode

- We verzamelden input bij 10 gemeentelijke beleidsadviseurs van 10 verschillende gemeenten.
- Alle 10 gemeenten implementeren de JOGG-aanpak en de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht.
- 6 gemeenten vulden een vragenlijst in, 5 gemeenten deden mee aan een interview (1 beiden).
- **De onderwerpen betroffen:**
  - het huidige aanbod,
  - de uitvoering,
  - de betrokken uitvoerders,
  - de toeleiding naar het aanbod,
  - bekostiging,
  - wachttijden/beschikbaarheid,
  - het gebruik van het aanbod in de praktijk.

Het volgende overzicht laat zien hoe 10 gemeenten invulling geven aan het aanbod in het sociaal domein per GALA-categorie:

Vooraf

- In de GALA handreiking worden ook voorbeelden genoemd, de opgehaalde input genoemd door de 10 gemeenten is aanvullend op de GALA handreiking.

- Elke gemeente heeft andere termen voor uitvoerders of functionarissen. Hoewel verschillend benoemd, kunnen de rollen, taken en verantwoordlijkheden overeenkomen.

- Elke categorie sluit af met een slide ‘Aan de slag’, met vragen die helpen om na te denken over de situatie in de gemeente en inzicht te krijgen in wat nodig is om volgende stappen te zetten binnen de categorie

1. Schuldhulpverlening

Hoe geven gemeenten invulling aan de toegang tot schuldhulpverlening voor kinderen binnen de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht?

Schuldhulpverlening

Inzichten vragenlijst:

- Invulling middels een combinatie van **schuldhulpverlening** en **armoedebeleid**.
- Gemeenten ondersteunen ouders financieel bv via:
  - Bijzondere bijstand/inkomensondersteuning
  - Kledingbank/voedselbank
  - Kindregelingen zoals Jeugdfonds Sport en Cultuur
- Kind en gezin melden zichzelf aan, of worden toegeleid via netwerkpartners (bv wijkteam of jongerenwerker) of professionals sociaal domein.
- Betrokken netwerkprofessionals zijn: wijkteams, professional sociaal werk, CJG, welzijnspartijen.

Inzichten interviews:

- *''Niet voor de KnGG doelgroep specifiek. Het is moeilijk inschatten of ze de regeling kennen, maar het is wel meegenomen in de info die de centrale zorgverlener en buurtsportcoach hebben.''*
- *''De link via financiële hulp komt moeilijker op gang dan richting jeugdhulp en medische hulp.''*
- *''Veel inwoners die wel steun kunnen gebruiken weten soms het aanbod niet te vinden of hebben onvoldoende vertrouwen in de overheid.''*

Aan de slag

- Hoe is schuldhulpverlening en armoedebeleid in onze gemeente verbonden met de aanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas?
- Herkennen we de genoemde ondersteuningsvormen (bijzondere bijstand, voedselbank, Jeugdfonds e.d.) in onze praktijk?
- Hoe wordt bij ons de toegang geregeld: melden gezinnen zichzelf aan, of gaat dat vooral via professionals/netwerkpartners? Hoe zou de centrale zorgverlener daar op aan kunnen sluiten?
- Hoe zorgen we dat de link via financiële hulp net zo vanzelfsprekend wordt als de link via jeugdhulp of medische hulp?

2. Opvoedondersteuning

Hoe geven gemeenten invulling aan de toegang tot professionele hulp bij opvoedondersteuning voor kinderen binnen de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht?

Opvoedondersteuning

Inzichten vragenlijst:

- Invulling middels veel **verschillende aanbestedingen/uitvoerders**.
- Er is een breed aanbod, zowel preventief als op hulpvraag, bv:
  - 1- op-1 ondersteuning (bv persoonlijke gesprekken met opvoedondersteuning, JGZ, CJG of vrijwilligers)
  - Groepsbijeenkomsten (bv ouderbijeenkomsten over voeding, puberteit, sociale media)
  - Online ondersteuning (bv platforms zoals Loes, Wij Ouders+)
  - Thuisbegeleiding (bv via Humanitas, Buurtgezinnen, vrijwilligers)
  - Preventieve cursussen (bv Triple P, stevig ouderschap, Centering Pregnancy, opvoedcursussen)
- De bekostiging is met name via gemeentelijke subsidies, preventiebundels of publieke gezondheidsmiddelen.
- Kind en gezin melden zichzelf aan of worden toegeleid door professionals uit het sociaal- of zorgdomein.
- Wijkteams kunnen te maken hebben met wachttijden, lichtere ondersteuning is meestal toegankelijker.

Inzichten interviews:

- *‘”Er is een hele hoop aanbod, vaak gericht op ouders.”*
- *”De centrale zorgverlener kent hopelijk op een gegeven moment de wijk, en weet welk aanbod er is.”*
- *‘’De bedoeling in de ketenaanpak is dat je integraal kijkt. We hebben van alles voor kwetsbaar ouderschap etc. maar er wordt weinig naar verwezen, daar heb ik minder goed zicht op”.*
- *‘’Het lokale jeugdteam heeft een wachtlijst (afhankelijk van thematiek) en beperkte capaciteit. Het hangt ervan af of je überhaupt samenwerkingsafspraken kan maken, meer kinderen betekent niet meer geld.”*

Aan de slag

- Hoe ziet het huidige aanbod in onze gemeente eruit (1-op-1, groepen, online, thuisbegeleiding, cursussen)?
- Wordt dit aanbod voldoende benut binnen de aanpak, of is het gebruik beperkt?
- Sluit het aanbod goed aan op de behoeften van kinderen en gezinnen?
- Welke rol hebben de centrale zorgverleners en andere professionals bij het kennen en actief benutten van het aanbod?

3. Sport- en beweegaanbod

Hoe geven gemeenten invulling aan (1) algemeen sport- en beweegaanbod én (2) passend sport- en beweegaanbod in de buurt voor kinderen binnen de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht?

(1) Algemeen sport- en beweegaanbod

Inzichten vragenlijst:

- Invulling via **regulier aanbod** waarop ieder kind kan instromen.
- Er is vooral veel aanbod georganiseerd binnen de JOGG-aanpak en het Sportakkoord.
- Aanbod wordt lokaal geregeld met vaak extra ondersteuning/samenwerking via:
  - Buurtsportcoaches (‘fitmakers’) die activiteiten uitvoeren en basisscholen (bv. MQLQ test)
  - Sportclubs, beweegaanbieders, verenigingsondersteuners, kinderfysio
  - (Welzijns)organisaties

Inzichten interviews:

- *“We vliegen het niet als aparte groep aan.”*
- *“Ik vraag me af in hoeverre het aanbod voor kinderen met ovegewicht aansluit voor deze kinderen. De overstap naar groepsaanbod kan moeilijk zijn, tegelijkertijd wil je niet stigmatiseren met aparte groepjes.”*
- *‘Voor deze groep een hogere drempel en minder makkelijk contact vanuit buurtsportcoach, de toegankelijkheid is een knelpunt.”*

(2) Passend sport- en beweegaanbod

Inzichten vragenlijst:

- Invulling middels warme **toeleiding** passend bij hulpvraag kind en gezin, warme toeleiding vindt bijvoorbeeld plaats via:
  - Beweegmakelaar
  - Buurtsportcoach+
  - Persoon MEE Nederland Fitmakers
- **Begeleiding** vindt bijvoorbeeld plaats via:
  - Beweegmakelaar
  - Buurtsportcoach+
  - Doordeweeks sportuur, gegeven door buurtsportcoach voor specifiek KnGG aanbod
  - Cool2BeFit, Club extra

Inzichten interviews:

- *''Er is geen specifiek sport-, beweegaanbod voor de doelgroep kinderen met overgewicht. Zij worden wel (indien gewenst) begeleid naar regulier of uniek aanbod.''*

- *''Bij een persoonlijke ondersteuningsbehoefte draait het om vertrouwen en relatie. Vandaar ook de hoeveelheid partijen die kunnen toeleiden. Veelal is één van hen om een of andere reden bij een gezin betrokken en wordt er breed gezocht naar passende oplossingen, waaronder sport- en beweegaanbod.''*

Voorbeeld

De inhoudsopgave van een activiteitenplan voor lokaal sport- en beweegaanbod. Tevens is er aandacht voor passend sport- en beeweegaanbod: GymPlus+

INHOUDSOPGAVE

Zo gaan we te werk	4
Beweegteam in de gemeente	5
Profiel en rol teamleden	6
Impactgebied: 0-4 jaar	7
Impactgebied: 4 - 12 jaar	11
Impactgebied: Aangepast sporten	29
Impactgebied: Clubondersteuning	33
Impactgebied: Beweegvriendelijk inrichting van de Openbare Ruimte	37
Sportakkoord	41
Aanvullende projecten en activiteiten	44
Budget en rapportage	45
Contact	46

Impactgebied

4 - 12 JAAR

Een wereld vol prikkels, schermen en keuzes: zo groeien kinderen van 4 tot 12 jaar op. Steeds meer kinderen in de gemeente Kampen bewegen minder dan de beweegnorm aanbeveelt. Daarom zetten wij bewegen centraal en zorgen we dat kinderen dagelijks voldoende actief zijn. Met uitdagende activiteiten stimuleren wij motorische ontwikkeling, gezonde leefstijl én plezier in bewegen. Samen met scholen, verenigingen én ouders zorgen wij dat ieder kind mee kan doen en laten we kinderen ontdekken hoe leuk bewegen kan zijn.

GYMPLUS

helpt kinderen met extra plezier en aandacht in beweging te komen.

GymPlus+

GymPlus+ is een beweegprogramma voor kinderen van 4-12 jaar die extra ondersteuning nodig hebben bij motorische vaardigheden of zelfvertrouwen in bewegen. In kleine groepen ontdekken kinderen spelenderwijs nieuwe bewegingen en verbeteren ze hun coördinatie. GymPlus+ daagt kinderen uit hun grenzen te verleggen, plezier te hebben in bewegen en een actieve leefstijl te ontwikkelen die ze buiten de gymles voortzetten.

Rol beweegteam: **Aanjager** / **verbinder** / **uitvoerder**

Doelstelling

GymPlus+ stimuleert kinderen van 4–12 jaar met motorische of sociaal-emotionele uitdagingen om actief te bewegen, coördinatie en zelfvertrouwen te versterken, en zich klaar te maken om succesvol deel te nemen aan reguliere sport- en beweegactiviteiten.

Hoe draagt dit bij?

GymPlus+ draagt bij aan gelijke kansen door motorische en sociaal-emotionele achterstanden bij kinderen te verkleinen. Het vergroot hun coördinatie, zelfvertrouwen en plezier in bewegen en stimuleert actieve deelname aan sport.

Aan de slag

- Hoe ziet ons reguliere sport- en beweegaanbod eruit, en sluit dit aan op de behoeften van kinderen met overgewicht?
- In hoeverre benutten wij bestaande structuren zoals de JOGG-aanpak en het Sportakkoord voor deze doelgroep?
- Welke partijen zijn bij ons actief betrokken bij het begeleiden (via een warme toeleiding) van kinderen naar passend sport- en beweegaanbod?

4. Activiteiten op het gebied van gezonde voeding

Hoe geven gemeenten invulling aan voedingsdeskundigheid, voedingseducatie en activiteiten voor kinderen binnen de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht?

Activiteiten op het gebied van gezonde voeding

Inzichten vragenlijst:

Invulling middels veel **gemeentelijke initiatieven**, vaak binnen de **JOGG-aanpak**, andere **preventieprogramma's** of via **scholen** (bv Gezonde School (GGD), Schoolfruit & -groente).

- Samenwerking met **voedingsdeskundige**, leefstijlcoach of (kinder)diëtist.
- **Voedingseducatie**, bv: diëtist op school of (losse) initiatieven en activiteiten (deels aanbod, en deels gekoppeld aan school, kinderopvang, buurtsportcoach, JGZ, GGD), bv stichting Educatieboerderij, gastlessen met boeren, supermarktsafari.
- **Collectieve preventie:** binnen de JOGG-aanpak (gezonde omgeving, samen met supermarkten en sportclubs, in buurten, kinderdagverblijven en scholen).

Inzichten interviews:

- *''Subsidieaanbod wordt gebruikt (jong leren eten), elke school kiest iets anders (groene schoolplein, kok aan school, moestuinproject).''*
- *''Stimulatie voor gezonde voeding wordt via opvang of school ook veel meegegeven als kinderen vanuit ouders minder meekrijgen.''*
- *''Incidentele geldstromen waarbij we structurele veranderingen willen bewerkstellingen, dat is wat we continu proberen, hoe dan?'' Doekjes voor het bloeden, lapmiddelen. Pleisters plakken.''*

Aan de slag

- Welke initiatieven rond gezonde voeding zijn er binnen onze gemeente (bijv. JOGG-aanpak, Gezonde School, Schoolfruit, lokale projecten)? Hoe structureel is dit aanbod: zijn er duurzame afspraken en financiering, of is het vooral afhankelijk van incidentele subsidies?
- Welke samenwerking hebben we met professionals zoals diëtisten, leefstijlcoaches en voedingsdeskundigen?
- Welke interventies en programma's uit Loket Gezond Leven en initiatieven zoals de Gezonde Basisschool van de Toekomst benutten we al, en waar ligt nog ruimte voor uitbreiding en specifieke inzet voor deze doelgroep?

5. Activiteiten op sociaal-emotionele ontwikkeling

Hoe geven gemeenten invulling aan activiteiten op sociaal-emotionele ontwikkeling voor kinderen binnen de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht?

Activiteiten op sociaal- emotionele ontwikkeling

Inzichten vragenlijst:

- Invulling door breed in te zetten op **welzijn**. Onderliggende thema's zijn bijvoorbeeld: weerbaarheid, omgaan met emoties, grenzen stellen, eenzaamheid, zelfvertrouwen en mentale gezondheid.
- Toeleiding is via JGZ, GGD, wijkteams, school.
- Gemeenten hebben veel subsidierelaties en partijen en uitvoerders die bijdragen, bv:
  - Jongerencoaches, kinderwerkers, maatschappelijk werkers, (school)maatschappelijk werk, buurtsportcoaches, ervaringsdeskundigen, orthopedagogen, POH GGZ Jeugd, gezinswerkers, jongerenwerkers, brugfunctionarissen, vrijwilligers.
- Het is groepsaanbod is laagdrempelig en vraagt om maatwerk.

Inzichten interviews:

- *''Er wordt een sloot aan jeugdhulp ingekocht, er zijn zoveel* aanbieders- van specialistische GGZ tot basisopvoedondersteuning- *gemeenten gaan nat op deze kosten.''*
- *''Welzijnswerk zit altijd in het netwerk waar ze naar kunnen doorverwijzen. Cool 2B Fit werkt bijvoorbeeld samen met een orthopedagoog uit het netwerk van de aanpak KnGG.''*

Aan de slag

- Welke activiteiten rondom sociaal-emotionele ontwikkeling zijn er in onze gemeente?
- In hoeverre is dit aanbod toegankelijk en laagdrempelig voor de kinderen met overgewicht en hun gezin?
- Hoe verloopt de toeleiding in onze gemeente en bereiken we de doelgroep?
- Welke partijen spelen een rol en hoe stemmen we onderling af in onze gemeente?
- Is er voldoende balans tussen preventief groepsaanbod en meer specialistische zorg?
- Waar liggen kansen om welzijn en jeugdhulp sterker te verbinden met het aanbod binnen de aanpak voor kinderen met overgewicht?

Wrap-up

Deze verkenning laat zien dat er in veel gemeenten al **een breed aanbod** aanwezig is binnen het sociaal domein. De uitdaging ligt minder in het organiseren van nieuw aanbod, en meer in het **zichtbaar maken, verbinden en benutten** van wat er al is.
Dat vraagt om **inzicht en overzicht**: weten wat er bestaat, wie waar verantwoordelijk voor is, en hoe gezinnen er terecht kunnen. Zo wordt het aanbod niet afhankelijk van individuele netwerken, maar **toegankelijk voor ieder gezin**.

Ter inspiratie

- Het document *“Ondersteuning bij kinderen met overgewicht – praktische handreiking”* ondersteunt gemeenten bij het verkennen van mogelijkheden om kinderen met overgewicht te begeleiden.
  Er is overlap met de uitwerking van het aanbod binnen het sociaal domein: beide benadrukken de verantwoordelijkheid van gemeenten binnen de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht.
- Op basis van bovenstaand document zijn op de volgende pagina's een aantal procesmatige adviezen geformuleerd voor de organisatie van het aanbod binnen het sociaal domein voor de doelgroep kinderen met overgewicht en obesitas.

Aandachtspunten begeleiden kinderen met overgewicht

- Vroegtijdige signalering

Benut aanbieders in het sociaal domein niet alleen als uitvoerders van aanbod, maar ook als mede signaleerders van (beginnend) overgewicht. Zo ontstaat tweerichtingsverkeer en worden zij actief onderdeel van het netwerk.

- Benut het bestaand netwerk

Veel aanbod is al georganiseerd en door de gemeente gefaciliteerd. De projectleider betrekt deze partijen en stimuleert hen om hun rol te pakken voor kinderen met overgewicht.

- Zicht op bestaand aanbod

De gemeente maakt het aanbod per thema zichtbaar, bijvoorbeeld via een sociale kaart. De projectleider zorgt dat centrale zorgverleners dit kennen en benutten.

Aandachtspunten begeleiden kinderen met overgewicht

- Benut leefstijlloketten

Leefstijlloketten kunnen fungeren als laagdrempelige ingang én warme toeleider. Centrale zorgverleners houden korte lijnen met deze loketten voor directe doorverwijzing.

- Duidelijke rolverdeling professionals

De gemeente en projectleider maken afspraken over wie de warme toeleiding verzorgt en welke rol centrale zorgverleners daarbij hebben.

- Voorkom versnippering

Leg afspraken over rollen en samenwerking vast in een lokale structuur. De projectleider borgt dat professionals deze kennen en toepassen.

kind naar gezonder gewicht

Meer weten?

Fleur Verkade, Leandra Koetsier

Fleur.verkade@jogg.nl

Leandra.koetsier@jogg.nl

Een onderdeel van

JOGG gezonde jeugd gezonde toekomst

kindnaargezondergewicht.nl